

1

Els estats i la divisió política del territori

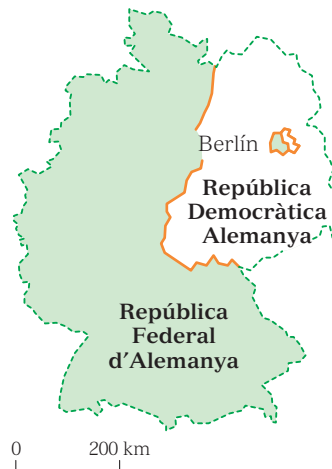
SABER

- Què és un estat i quines funcions té.
- Quins tipus d'estat hi ha.
- La relació entre els estats.
- L'ONU.
- La Unió Europea.
- L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

SABER FER

- Interpretar el mapa polític del món.
- Classificar un estat segons l'organització política o territorial que té.
- Descriure l'organització territorial d'un estat.
- Analitzar l'impacte de les xarxes socials en les mobilitzacions polítiques.

— Frontera entre 1949 i 1990

Mur de Berlín.

Després de la caiguda del mur de Berlín el 1989, es van reunificar la República Federal d'Alemanya (RFA) i la República Democràtica Alemanya (RDA).

ENS FEM PREGUNTES. Per què les fronteres són una realitat complexa?

Les fronteres polítiques tenen un caràcter subjectiu i canvien amb el temps. Es tracen tenint en compte els interessos de les grans potències, les rivalitats polítiques i els desafiaments geoestratègics. Però què passa amb les fronteres culturals quan es dibuixen els mapes polítics i es creen nous estats? També hi ha fronteres no reconegudes per tots els països. Per exemple, Kosovo es va independitzar de Sèrbia el 2008, però hi ha països, com Espanya, que no han reconegut aquesta independència. El 2014 Ucraïna, amb un sistema democràtic occidental, nota l'amenaça de Rússia que envaeix les seves fronteres orientals amb la finalitat, sembla, de recuperar el territori que havia tingut la Unió Soviètica.

— Antiga Iugoslàvia

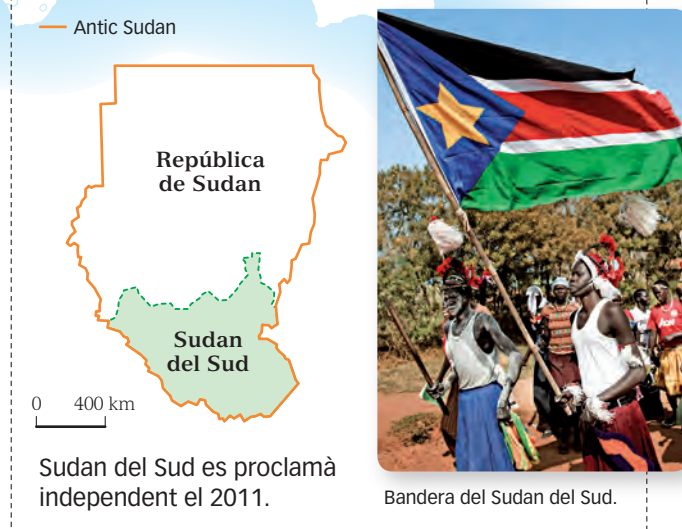
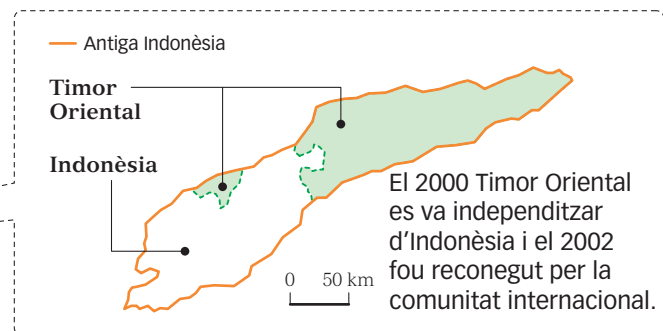
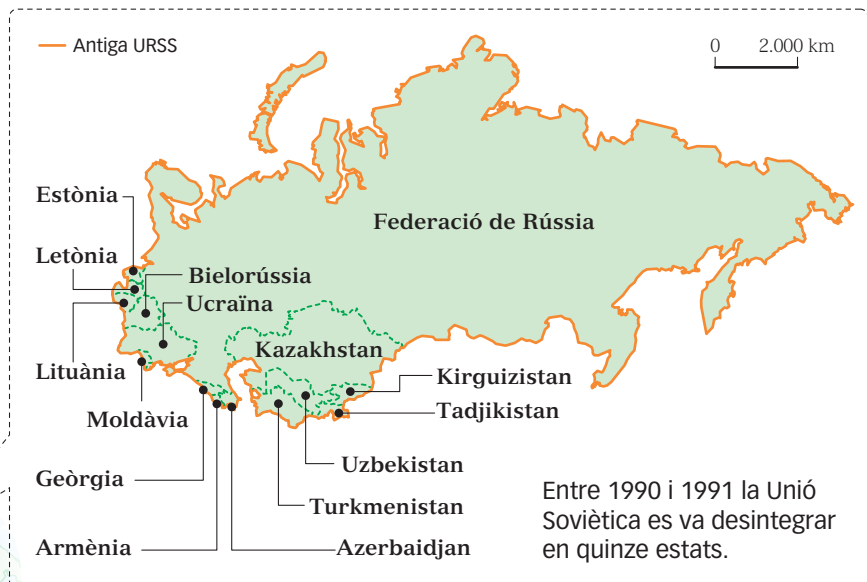
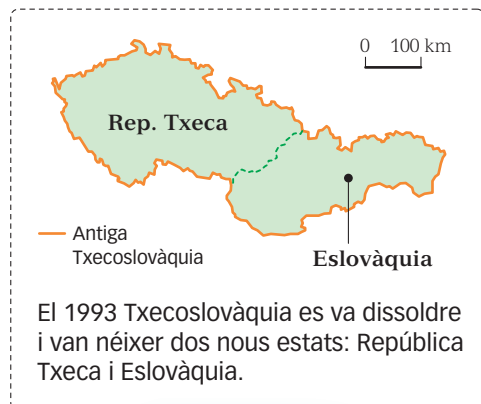
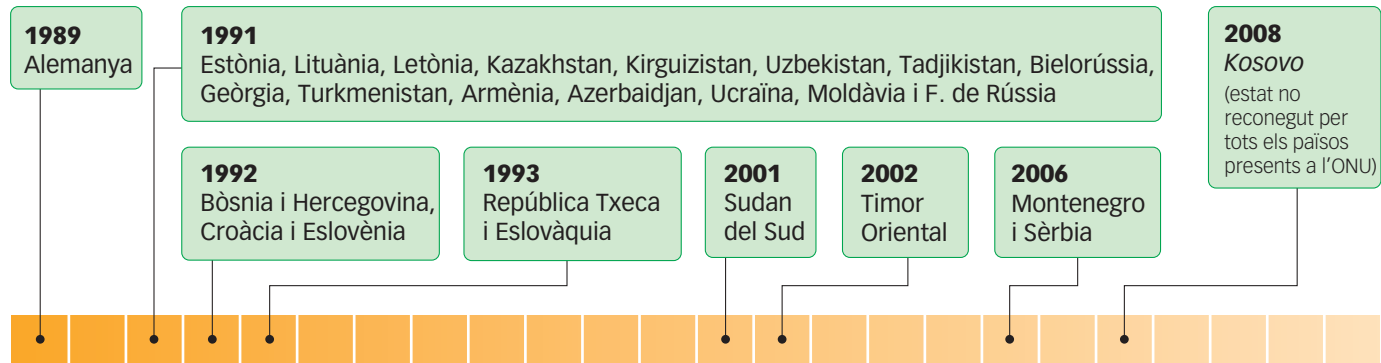

De l'antiga Iugoslàvia van sorgir diferents estats després de diversos conflictes i guerres que es van desenvolupar entre 1991 i 2001.

? INTERPRETA LA IMATGE

- Quins canvis de fronteres han sofert els estats representats en aquests mapes?
- Saps si aquests països actualment mantenen aquestes fronteres? Consulta l'atles. Investiga com han evolucionat, un cop han sigut estats independents.
- Quin és el canvi territorial més recent? En quina situació es troba?

Canvis de fronteres recents més significatius

COM HO SABEM?

Als **tractats polítics internacionals** els diplomàtics delimiten les fronteres dels nous estats. Per exemple, els tractats de pau signats entre 1919 i 1920 després de la Primera Guerra Mundial van establir la creació a Europa de molts estats nous (Àustria, Hongria, Albània, Unió Soviètica...).

- Busca informació sobre canvis territorials que van tenir lloc després de les conferències de pau de la Segona Guerra Mundial (1939-1945) i indica si actualment aquelles fronteres encara es mantenen.

1. ESTAT I NACIÓ

En sentit ampli i col·loquial, se sol anomenar nació el conjunt dels ciutadans d'un estat.

Així doncs, es pot parlar, per exemple, de la nació britànica.

Així i tot, de manera precisa i estricta, nació es defineix com un grup nombrós de persones que comparteixen trets comuns (llengua, història, religió, tradicions, etc.), un sentiment de pertinença a un territori i la consciència de ser un grup diferenciats.

Des d'aquest punt de vista, moltíssims estats reuneixen grups nacionals diferents. Al Regne Unit, per exemple, es distingeixen quatre nacions: Anglaterra, Gal·les, Escòcia i Irlanda del Nord.

CLAUS PER ESTUDIAR

- Què és un estat? Quins elements són necessaris per parlar d'estat?
- Enumera les funcions de l'estat.
- Defineix estat del benestar i estat fràgil.

Pensa. Nació, nacionalitat, país i pàtria són conceptes relacionats amb el d'estat. Explica si hi ha diferències. Coneixes casos en què hi hagi diferents nacions dins un mateix estat? I algun cas d'una nació que visqui en diferents estats?

Què és un estat

L'**estat** és la unitat política i administrativa superior que regeix un territori i tots els seus habitants estan sotmesos a la seva autoritat.

Els estats estan formats per un **conjunt de ciutadans**, amb uns drets reconeguts i unes obligacions, com pagar impostos, i per un territori, delimitat per unes fronteres, sobre el qual exerceixen el poder.

També tenen un conjunt de **lleis** que regulen la convivència i que tots els ciutadans estan obligats a complir. Als països democràtics, la norma principal és la constitució, on es fixen els principis dels quals deriven les altres lleis.

A més, els estats creen diferents organismes per fer efectives les decisions que prenen: una **polícia** per mantenir l'ordre públic; un **exèrcit** per defensar-se de les agressions exteriors; un cos de **diplomàtics** que s'ocupen de les relacions amb altres estats i uns **funcionaris** que executen les polítiques.

Els estats posseeixen uns **trets d'identitat**, com un himne, una llengües o diverses, una bandera, una capital o diverses i, sovint, una moneda (1).

Els estats canvien

Actualment, el món està format per uns **200 estats**. Però aquest nombre i el territori dels estats han variat al llarg de la història i ho continuen fent, ja que es poden reduir o ampliar com a resultat d'una guerra, d'un procés d'independència o d'un tractat internacional.

Molts estats, com ara la Gran Bretanya, tenen una llarga trajectòria, però d'altres s'han format recentment. Per exemple, Timor Oriental va néixer l'any 2002, Montenegro el 2006 i Sudan del Sud el 2011. D'altres estats perden o guanyen territori, com ara Rússia, que el 2014 va anexionar-se Crimea, península que fins aleshores (i des de 1954) formava part d'Ucraïna.

Les funcions de l'estat

L'estat exerceix nombroses funcions:

- **Estableix relacions internacionals:** funda ambaixades i consolats en altres estats, s'integra en institucions internacionals... Molt sovint, els assumptes entre estats es resolen de manera pacífica mitjançant acords, però de vegades sorgeixen problemes que poden arribar a derivar en guerres.
- **Garanteix la seguretat nacional:** manté l'ordre públic dins de les seves fronteres i defensa el seu territori i els seus ciutadans contra les agressions exteriors.
- **Regula l'economia i les relacions laborals:** crea normes per regular les activitats dels agents econòmics i polítiques orientades al creixement econòmic.
- **Proporciona serveis** a la població, com educació, sanitat, transport...

Els estats fràgils

Els **estats fràgils** (també coneguts com a estats fallits) són aquells en què les estructures estatals no tenen la voluntat política i/o la capacitat de dur a terme les funcions bàsiques per reduir la pobresa, facilitar el desenvolupament i protegir la seguretat i els drets humans dels habitants.

Tot i que hi ha estats fràgils molt diversos, identifiquem alguns **trets característics** que comparteixen en més o menys grau, com ara:

- la presència d'organitzacions para-policials o paramilitars que **usurpen l'ús de la violència a l'estat**, i l'existència àmplia d'**activitats il·lícites**;
- la **violació dels drets humans**, i l'aparició reiterada de crisis humanitàries;
- l'existència de **població desplaçada** i refugiada, i també la **fuga de cervells**;
- la **tutela internacional** i l'ajut oficial al desenvolupament (AOD) que reben;
- la incapacitat per generar recursos, i la **corrupció generalitzada**;
- uns **mals resultats socioeconòmics** dilatats en el temps.

El 2014 s'havien identificat 49 estats en situació de fragilitat, més de la meitat dels quals, a l'Àfrica subsahariana (2).

L'estat del benestar

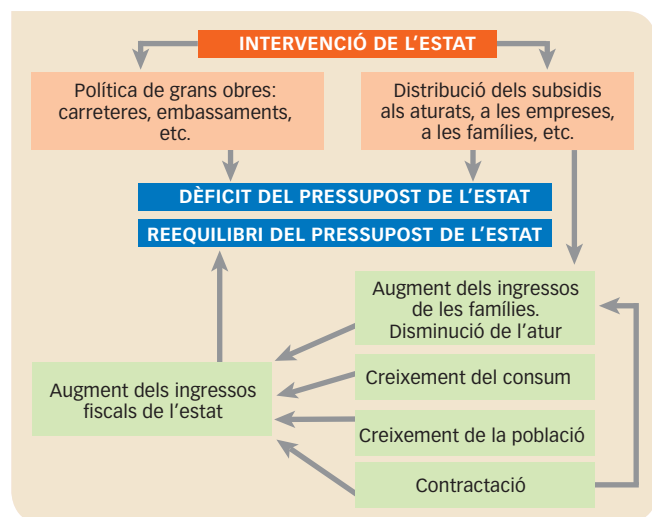
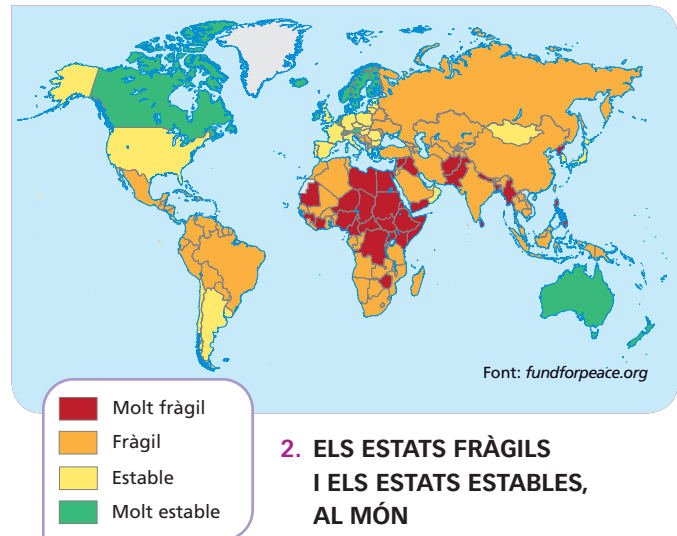
Al llarg del segle XX les funcions de l'estat es van ampliar i avui els estats intervenen en l'economia i proporcionen serveis bàsics a la població (3).

Per això, amb els diners dels **impostos**, l'estat:

- Ofereix als ciutadans **serveis públics**, com la sanitat o l'educació, gratuïts per a tothom.
- Atorga **subvencions** per atendre la població necessitada.
- Estableix un **sistema de pensions** que permet viure dignament als qui per edat o salut ja no estan en condicions de treballar.

És el que anomenem **estat del benestar o estat social**. Actualment, només els països desenvolupats tenen estat del benestar i és més ampli a Europa que en altres continents.

En canvi, d'altres estats no presten els serveis més bàsics a la majoria de la població, uns per manca de recursos –com en el cas dels països en desenvolupament, però d'altres per falta de voluntat política, tot i que no arribin al nivell de desintegració dels estats fràgils.

3. FUNCIONAMENT DE L'ESTAT DEL BENESTAR

1 INTERPRETA EL MAPA.

- Classifica per continents els estats considerats en situació de molt fràgil, fràgil, estable o molt estable.
- Explica les raons possibles per les quals un estat no pot controlar el territori i garantir el benestar dels ciutadans.

2 EXPRESSIÓ ORAL. Fitxa't en el gràfic.

- Per poder mantenir l'estat del benestar, l'estat ha d'aconseguir un equilibri entre els ingressos i les despeses.
- Quines mesures plantejaríeu si volguéssiu incrementar els pressupostos per a l'estat del benestar?
 - Et sembla que cal reduir les despeses de l'estat per poder mantenir l'estat del benestar? Si és que sí, quines serien?

Interpretar el mapa polític del món

Actualment, el món està format per uns 200 estats, però tenen grans diferències entre si.

Uns estats són molt grans; per exemple, Rússia és el més extens del món. Altres són microestats, en què el territori només abasta una ciutat; és el cas de Mònaco, Ciutat del Vaticà o Singapur.

A més, tots els estats no són igual de poderosos. Els Estats Units, la Xina, el Japó, els països de la UE i Rússia són potències importants, però la majoria dels estats tenen escassa influència sobre els altres.

El **mapa polític** t'ofereix una primera caracterització d'un territori.

- **Situació:** coordenades geogràfiques; continent al qual pertany; si és interior o costaner.
- **Grandària:** gran, mitjà, petit o microestat.
- **Forma:** compacta, allargada, fragmentada...
- **Fronteres:** Fixa't en les fronteres naturals (rius, muntanyes, etc.) i en les fronteres polítiques. Aquestes últimes es representen mitjançant línies i colors.
- **Capital:** un estat pot tenir una o diverses capitals. La capital s'indica amb un punt.

3 INTERPRETA EL MAPA.

- Apunta el nom dels set estats més grans del món i indica'n les capitals.
- En quin continent es troba cada un? Són països costaners o continentals?
- Fixa't en les fronteres dels estats d'Àfrica. En general, són rectilínies? Quin creus que n'és el motiu?

- 4 APRENTATGE COOPERATIU.** Dividiu la classe en grups, un per cada continent. Cada grup apuntarà les dades següents sobre el continent que li correspon:

- Els països i les seves capitals.
- Els països continentals i els costaners.

4. ELS ESTATS DEL MÓN

5. Congrés dels diputats a Madrid

	POSICIÓ	PUNTUACIÓ
Noruega	1	9,93
Suècia	2	9,73
Islàndia	3	9,65
Dinamarca	4	6,52
Nova Zelanda	5	9,26
Austràlia	6	9,22
Suïssa	7	9,09
Canadà	8	9,08
Finlàndia	9	9,06
Països Baixos	10	8,99
Luxemburg	11	8,88
Àustria	12	8,62
Irlanda	13	8,56
Alemanya	14	8,34
Malta	15	8,28
Regne Unit	16	8,21
Rep. Txeca	17	8,19
Uruguai	18	8,17

6. Índex de democràcia al món, valorat en funció de cinc aspectes diferents.

Els estats democràtics

Als estats democràtics o de dret el poder està repartit per evitar que una sola persona o un grup controli tot l'estat:

- El **parlament** té el **poder legislatiu**, és a dir, aprova lleis i controla el govern (5).
- El **govern** té el **poder executiu**. Per tant, aplica les lleis i administra el país.
- Els **jutges** exerceixen el **poder judicial**: vigilen que els ciutadans i les institucions compleixin les lleis.

Els ciutadans participen en el govern. Com que és difícil que tots hi intervinguin directament, en les eleccions, a través del **sufragi** o vot, trien uns representants que governin per ells. Tots els ciutadans i ciutadanes majors d'edat poden votar i poden presentar-se a les eleccions.

Les eleccions han de complir uns requisits. Les persones o partits polítics que es presenten a les eleccions han d'exposar lliurement el seu programa, sense censura. Les eleccions han de celebrar-se periòdicament per impedir que les persones es perpetuin en el poder i han d'existir garanties d'honradesa en els resultats (6).

En un estat de dret **totes les persones estan obligades a respectar les lleis**. La constitució és la màxima llei i s'hi defineix la forma d'estat i es regulen els drets i els deures de les persones.

Les dictadures

En les dictadures **tots els poders de l'estat estan en mans d'una persona o d'un grup** (l'exèrcit, els líders religiosos, un grup ètnic, etc.). Moltes vegades, aquestes persones han pres el poder de manera violenta després d'un cop d'estat o una revolució. Com a conseqüència, **la majoria dels ciutadans no participen en el govern**.

El govern no **reconeix els drets humans**, només respecta les lleis que ell mateix dicta i no hi ha institucions que defensin els ciutadans si se'ls vulneren els drets. El govern utilitza la **repressió** per eliminar qualsevol oposició política.

En molts països hi ha **falses democràcies**, és a dir, dictadures encobertes. Els seus governants convoquen eleccions a les quals solament pot presentar-se un partit o, si se'n presenten més, falsegen els resultats.

5 INTERPRETA LA TAULA.

- Què caracteritza els estats que són qualificats de democràtics?
- Classifica els 18 estats de la taula per continents segons l'índex de democràcia.
- Quin continent té més estats democràtics? Quin en té menys? Quins continents no tenen cap estat en la taula? Contrasta aquests resultats amb el mapa de l'índex dels estats fràgils. Veus cap relació entre un estat fràgil i un que no es governa per lleis democràtiques?

Les monarquies i les repúbliques

Les **monarquies** són estats en els quals el cap de l'estat és un **rei**, que posseeix el càrrec per dret de naixement i el transmet als seus descendents. La monarquia pot ser totalitària o democràtica (7).

Les monarquies democràtiques poden ser:

- **Monarquia constitucional**, si el monarca participa en les tasques de govern en la mesura que determini la constitució.
- **Monarquia parlamentària**, si el monarca és el cap de l'estat, però no exerceix cap acció de govern. Espanya, per exemple, és una monarquia parlamentària.

Les **repúbliques** són estats en els quals el cap de l'estat és un **president**. En les repúbliques que són dictadures, el president és triat pels grups de poder, mentre que en les repúbliques democràtiques són els ciutadans els qui el trien. Les repúbliques democràtiques poden ser de dos tipus:

Les repúbliques poden ser de dos tipus:

- **República parlamentària**, quan el cap de l'estat és triat pel parlament i no coincideix amb el cap del govern.
- **República presidencialista**, quan el cap de l'estat coincideix amb el cap del govern i és triat directament pels ciutadans. Els Estats Units, per exemple, són una república presidencialista.

Els estats segons la religió

Segons la posició que la religió ocupa dins l'estat, hi ha estats laics, estats confessionals i teocràcies.

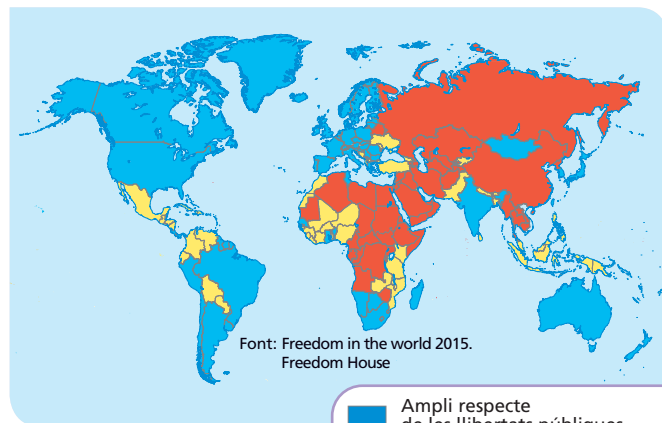
- Els **estats laics** presenten una separació total entre la religió i l'estat. Els ciutadans poden professar la religió que vulguin o cap, i les lleis no es basen en cap doctrina religiosa.

De vegades, els estats laics estableixen acords amb els representants d'algunes religions per oferir-los certs avantatges per la importància social que tenen per tradició.

- Als **estats confessionals** hi ha una religió oficial que gaudeix d'amplis privilegis.

Hi ha estats confessionals democràtics (al Regne Unit, Suècia, Dinamarca...) on està permesa la pràctica d'altres religions. Però, a la majoria dels estats confessionals està prohibida la pràctica d'una altra religió diferent de l'oficial o és objecte de coaccions i limitacions per mirar d'eradicar-la.

- Els **estats teocràtics** professen una religió oficial, els llibres sagrats de la qual esdevenen llei. Els càrrecs religiosos tenen una enorme influència política, formin part o no del govern directament. En aquests estats està prohibit practicar altres religions o queden restringides a la vida privada i sovint són objecte de pressions per mirar d'eradicar-les (8).

7. ELS ESTATS DEL MÓN SEGONS EL RÈGIM DE LLIBERTATS.

Aquesta classificació és elaborada per l'ONG *Freedom House* a partir de múltiples indicadors com ara: eleccions lliures, llibertat de premsa i de culte, existència d'un parlament i com es forma...

- Ampli respecte de les llibertats públiques
- Respecte parcial de les llibertats públiques
- Incompliment dels drets fonamentals i sistema polític controlat

6 INTERPRETA EL MAPA.

- Quins estats són teocràtics?
- Com són, doncs, els governs i les lleis que els regeixen?
- Quins estats són confessionals? Què vol dir això?
- Hi ha estats laics? Què significa que ho siguin?

8. Alí Khamenei es l'actual Líder Suprem de l'Iran (el cap religiós) i un dels homes més influents en el govern d'aquella república Islàmica.

CLAUS PER ESTUDIAR

- Defineix estat democràtic, dictadura, monarquia i república.
- Segons la posició que ocupa la religió, quins tipus d'estat hi ha? Descriu-los.

Pensa. Explica quin tipus d'estat és Espanya: democràcia o dictadura; monarquia o república; estat laic, confessional o teocràtic.

L'organització territorial de l'estat

Generalment, els estats s'organitzen en unitats territorials més petites per administrar més bé el territori. Aquestes divisions tenen noms diferents segons els països: comunitats autònomes, cantons, departaments... També s'ha de distingir entre l'administració central de l'estat i l'administració perifèrica, segons l'àmbit territorial on actua.

- L'**administració central** estén la seva competència a tot l'àmbit territorial de l'estat i les seves institucions de govern són: el parlament nacional, el govern del país i els tribunals superiors.
- L'**administració perifèrica** exerceix la seva competència en l'àmbit territorial limitat que li pertoca. Així, les **comunitats autònomes** o governs regionals prenen decisions que afecten el territori que els correspon i tenen o poden tenir institucions pròpies legislatives, executives i -sovint- judicials; en canvi un **govern municipal** té només atribucions executives, ja que no pot fer lleis, ni administrar justícia...

En funció de com s'organitzen les relacions entre les institucions estatals i les regionals i locals, podem distingir entre estats centralitzats i estats descentralitzats (9).

Els estats centralitzats

En un estat centralitzat l'**administració central governa tot el territori** de l'estat. Hi ha institucions regionals i locals però no tenen autonomia de govern, sinó que depenen de les institucions estatals. Els funcionaris de les entitats locals i regionals són triats per l'administració central. França, Equador o Nova Zelanda són exemples d'estats centralitzats.

Els estats descentralitzats

Als estats descentralitzats, encara que les institucions estatals exerceixin l'autoritat en tot l'estat i existeixin unes lleis comunes per a tots els territoris, **les regions tenen institucions pròpies**: un parlament, un govern i uns tribunals. Els ciutadans poden participar en eleccions estatals, regionals i locals, per elegir als membres dels respectius governs o parlaments.

Les regions disposen d'amplis poders als seus territoris. Les seves **competències**, és a dir, les matèries sobre les quals tenen poder, es defineixen en les constitucions. Les institucions regionals només poden dictar normes sobre aquestes matèries i aquestes normes regeixen únicament el seu territori. Els Estats Units són un estat descentralitzat.

9. L'ESTRUCTURA TERRITORIAL SEGONS EL MODEL D'ESTAT

7 INTERPRETA EL GRÀFIC.

- Qui pren les decisions en un estat centralitzat? I en un de descentralitzat?
- Qui les executa en cada cas?

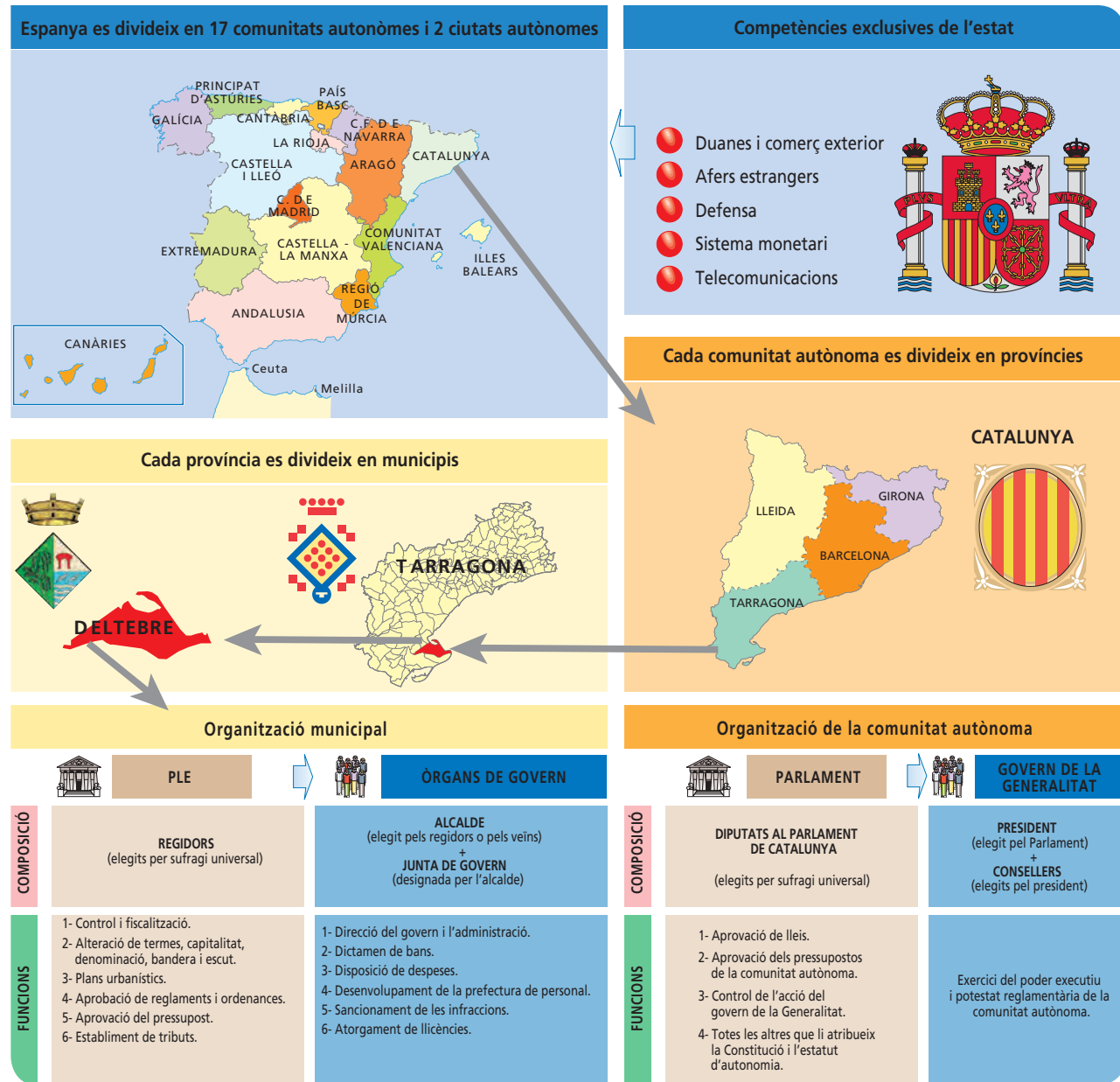
CLAUS PER ESTUDIAR

- Explica la diferència entre un estat centralitzat i un de descentralitzat.

Pensa. Un estat democràtic ha de tenir una d'aquestes dues formes d'organització territorial, obligatòriament?

→ SABER FER

Descriure l'organització territorial d'un estat

8 Descriu l'organització territorial d'Espanya.

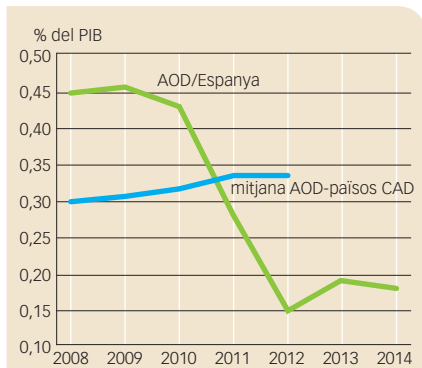
- En quines unitats territorials es divideix l'Estat espanyol?
- Quines competències són exclusives de les institucions estatals?
- Quines institucions governen a les comunitats autònomes? Quines funcions tenen?
- Justifica per què Espanya és un model d'estat descentralitzat.

9 EXPRESSIÓ ORAL. Investigueu quines d'aquestes competències són estatals, de la comunitat autònoma o del municipi. Debateu si creieu que aquesta distribució és justa i perquè, i com es podria millorar.

- Educació.
- Relacions amb altres estats.
- Gestió de ports i aeroports.
- Sanitat.
- Assistència a persones sense sostre.

10. AJUDA ESPANYOLA AL DESENVOLUPAMENT

Font: www.congdnavarra.org/v1/IMG/ValoraciA_n_de_Coordinadora-PGE_2014.pdf

Les Nacions Unides consideren que perquè les diferències entre els països rics i els pobres no augmentin, els països membres del CAD (comité d'ajuda al desenvolupament) han de lliurar el 0,7% dels seus ingressos als països en desenvolupament. Només Luxemburg, Noruega, Dinamarca, els Països Baixos i Suècia assoleixen o superen aquesta xifra.

10. PREN LA INICIATIVA.

- Què és el 0,7%?
- Espanya el compleix?
- Proposa iniciatives que podrien servir per aconseguir ingressos per arribar al 0,7%.

4

Els grans àmbits geopolítics

La regulació de les relacions internacionals

Els estats es relacionen amb altres països. Normalment, aquestes relacions són pacífiques:

- Estableixen **contactes diplomàtics** amb altres països a través de les ambaixades i els consolats.
- Mantenen **intercanvis econòmics** per abastir-se de productes i serveis que els falten i vendre els que els sobren.
- Es produeixen **moviments de població** entre els estats per motius de feina, estudis, turisme...
- Estableixen **relacions culturals**, com ara els acords entre universitats i centres de recerca.

Per facilitar les relacions, els estats signen **acords, pactes i tractats**. També s'ha creat el **dret internacional**, una sèrie de normes que tots els estats han de complir.

Les organitzacions internacionals

Les **organitzacions internacionals** són associacions que els estats han creat voluntàriament per tractar qüestions d'interès comú, adoptar decisions i solucionar conflictes.

Hi ha organitzacions internacionals d'abast mundial, i d'altres que agrupen països d'una zona determinada, com la UE o la Lliga Àrab.

També hi ha organitzacions amb objectius variats, com l'ONU, i altres que només s'ocupen d'una matèria. Per exemple, l'**OTAN** és una organització militar constituïda per 28 estats en un sistema de defensa comuna (11).

El principal organisme internacional de mediació entre els estats és l'**Organització de les Nacions Unides (ONU)**.

11. PAÏSOS QUE INTENGREN L'OTAN

Els estats actuals entre la internacionalització i l'aprofundiment nacional

La majoria d'estats actualment estan condicionats, principalment, per dos factors, un extern i l'altre intern:

- Com a **factor extern** els estats han hagut de transferir algunes decisions cap a **institucions supranacionals** (UE, tractats de lliure comerç, tribunals internacionals, etc.) ja que això facilita l'entesa internacional (12 i 13).
- Com a **factor intern** cal entendre que a l'interior sovint creixen **reivindicacions de minories o pobles** que no se senten representats en la identitat nacional comuna, com ara els tibetans, els inuit, els gitano... Segons com l'estat afronti aquests reptes es pot tendir a la cohesió i la resolució del contenciós, o tot el contrari.

Aquestes dues tensions cal emmarcar-les en l'escenari de la **globalització econòmica**, on els fluxos de mercaderies i de capitals no es veuen limitats per les fronteres. També és evident que les **grans empreses multinacionals**, protagonistes de la globalització, han adquirit un poder tan gran que fa dubtar de l'eficàcia o la possibilitat real dels estats per gestionar amb plena sobirania els seus territoris.

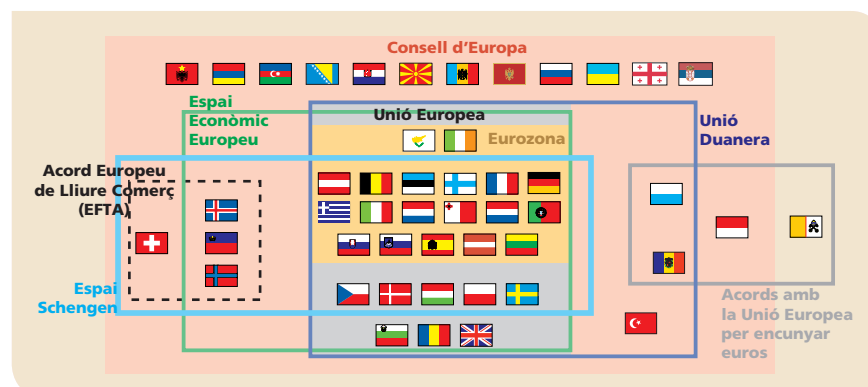
Com han d'afrontar els estats aquests reptes?

- El repte de la **globalització** requereix de més cooperació en iniciatives i organitzacions transnacionals.
- El repte de les **reivindicacions de les identitats** internes diferents de la majoritària requereix d'iniciatives dialogades, sovint descentralitzadores, que reconeixin la diversitat.

12. INSTITUCIONS SUPRANACIONALS I TRACTATS INTERNACIONALS

Alguns estats europeus formen part d'institucions i tractats internacionals com són: el Consell d'Europa, la Unió Europea, l'Eurozona, l'Espai Econòmic Europeu, l'Acord Europeu de Lliure Comerç (EFTA) i l'Espai Schengen. Els diferents grups, acords i espais representen compromisos sobre diferents aspectes econòmics i polítics. Per exemple, els membres de l'espai Schengen s'han compromès a donar llibertat de circulació de persones dins dels seus territoris (de manera que quan els turistes es desplacen d'un país de l'espai Schengen a un altre per carretera, ni tan sols troben passos fronterers amb policies que revisin els passaports).

13. INSTITUCIONS I TRACTATS EUROPEUS

CLAUS PER ESTUDIAR

- De quina manera es regulen les relacions entre els estats? Posa exemples.
- Què són les organitzacions internacionals? Quina és la més important?
- Amb quins condicionants es troben actualment els governs dels estats?

Pensa. Els pactes entre institucions sobre aspectes polítics, econòmics, socials i culturals formen part de la nostra societat. Com evoluciona la societat quan hi ha diàleg? I quan no n'hi ha? Posa exemples de tots dos casos.

11 APRENTATGE

COOPERATIU. Fixeu-vos en el gràfic i comproveu que alguns estats d'Europa formen part de diferents organismes i tractats internacionals.

- Feu grups de 4 o 5 alumnes.
- Identifiqueu els estats representats, a partir de les banderes.
- Trieu un d'aquests estats i feu un informe indicant de quines institucions i tractats forma part.
- Investigueu els acords d'aquests tractats i expliqueu si són positius o negatius per a la ciutadania de l'estat que heu triat.

14. Missions de pau de l'ONU.

5

L'ONU, l'organització d'estats del món

L'**Organització de les Nacions Unides (ONU)** es va fundar el 1945, després de la Segona Guerra Mundial, quan els estats es van adonar que era necessari crear una organització que resolgués els conflictes de manera pacífica. Actualment, 193 països, gairebé tots els estats del món, formen part d'aquesta organització.

L'ONU té tres **objectius** principals:

- **Defensar els drets humans.** L'ONU ha aprovat documents molt importants, com la Declaració dels Drets Humans, la Declaració dels Drets dels Infants i la Declaració dels Drets de la Dona. Tots els membres de l'ONU han de respectar els drets que s'hi recullen.
- **Mantenir la pau.** Emet resolucions de compliment obligat per als països involucrats en un conflicte. Si un país no les respecta, l'ONU pot sancionar-lo, fins i tot a través d'una intervenció militar. L'ONU també organitza missions de pau en països en conflicte.
- **Treballar en la cooperació internacional.** Els organismes especialitzats formulen recomanacions sobre matèries concretes.

L'ONU desenvolupa, a més, **programes específics**. Per exemple, el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) i el Fons de les Nacions Unides per a la Infància (UNICEF).

L'ONU té alguns **punts febles** que en dificulten la tasca. Hi ha cinc estats (els Estats Units, Rússia, la Xina, el Regne Unit i França) que en poden vetar les decisions, per la qual cosa queda sovint limitada pels seus interessos. A més, l'ONU no té finançament propi ni un exèrcit propi, per la qual cosa depèn de les aportacions dels estats.

L'Organització de les Nacions Unides disposa d'uns òrgans principals i alguns organismes especialitzats per poder desenvolupar els seus objectius:

CLAUS PER ESTUDIAR

- Explica els objectius de l'ONU.
- A través de quines institucions s'organitza?
- Amb quins organismes especialitzats compta per desenvolupar els seus objectius?
- Quina és la missió de l'ONU en cas de conflictes entre estats?
- Defineix dret d'ingerència.

Pensa. Un dels objectius principals de l'ONU és mantenir la pau al món, però actualment té greus dificultats per aconseguir-lo. Pensa què fa que l'ONU no pugui mantenir la pau al món.

NACIONS UNIDES (ONU)

Òrgans principals

- **Secretari general.** Actua com a portaveu de la comunitat internacional. El nomena l'Assemblea General.
- **Assemblea General.** És el principal òrgan deliberatiu. Està compost per representants de tots els estats membres.
- **Consell de Seguretat.** Té la missió

de mantenir la pau i la seguretat. Està format per 15 membres, 5 permanents els quals tenen dret de veto i 10 no permanents renovats cada dos anys. Les seves decisions s'han de complir obligatòriament.

Organismes especialitzats

- **UNICEF.** Promou la protecció, la supervivència i el desenvolupament dels infants al món.

- **UNESCO.** Contribueix a la pau i la seguretat al món mitjançant l'educació, la ciència, la cultura i les comunicacions.

- **FAO.** Promou programes per millorar la nutrició de la població.

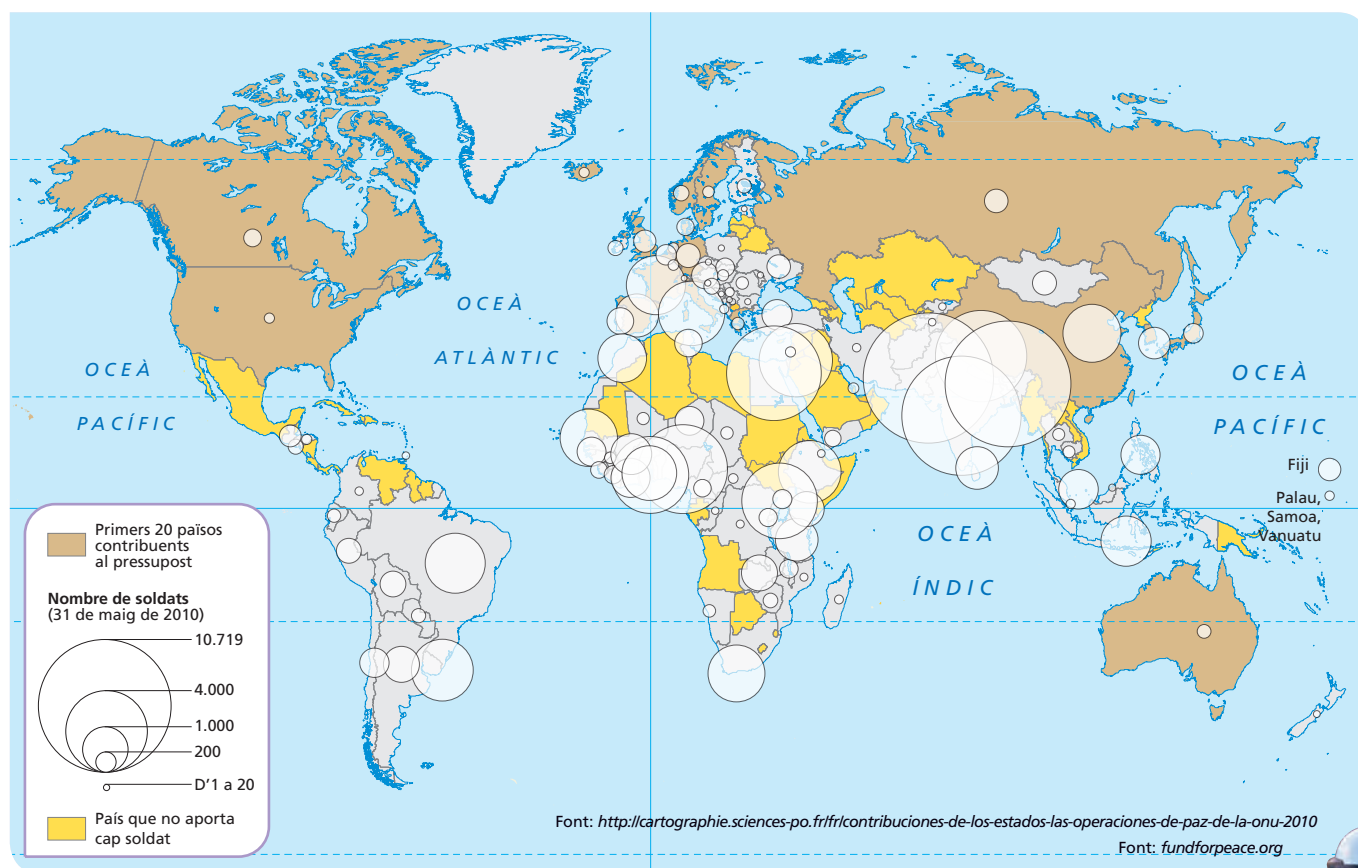
- **OMS.** Promou accions per aconseguir el màxim nivell de salut possible de la població mundial.

- **ACNUR.** Ofereix protecció internacional als refugiats.

- **OIT.** S'encarrega de millorar les condicions de feina de la població mundial.

15. CONTRIBUCIONS DELS ESTATS A LES OPERACIONS DE PAU DE L'ONU

La intervenció de l'ONU en conflictes entre estats

Quan hi ha un conflicte greu entre estats i intervé la comunitat internacional, aquesta intervenció està tutelada per l'ONU. Les Nacions Unides solament autoritzen l'ús de la força en cas de legítima defensa davant una agressió o per ajudar els pobles que estan sota el domini d'un imperi colonial i volen independitzar-se.

Els membres de l'ONU estan obligats a resoldre de manera pacífica les desavinences que tenen entre si i a posar les seves forces armades a la disposició del Consell de Seguretat de l'organització per restablir la pau on s'hagi infringit. No obstant això, aquest compromís s'ha trencat moltíssimes vegades.

Quan no és possible trobar una solució pacífica a un conflicte i corren perill la vida i la llibertat dels pobles implicats, l'ONU pot aplicar-hi l'anomenat dret d'ingerència.

El **dret d'ingerència** suposa la intervenció en un estat mitjançant la força i sense el seu consentiment per protegir la població civil de la violència repetida i indiscriminada a la qual es veu sotmesa o per ajudar-la en situacions d'emergència derivades del conflicte que viu, com genocidis, fam...

Les **forces armades de pau** de l'ONU, conegudes com a **cascos blaus** pel color del casc o barret, estan integrades per militars dels exèrcits dels països que integren l'ONU. La seva funció principal és crear o mantenir la pau en àrees de conflicte. A vegades, l'ONU autoritza altres organitzacions a actuar en nom seu, per exemple, l'OTAN (14 i 15).

12 ANALITZA EL MAPA I LES DADES ESTADÍSTIQUES.

- De quants soldats disposava l'ONU al 2010, en quines categories estan distribuïts?
- Quin és el país que aporta més soldats?
- Quins països són els principals contribuents al pressupost de l'ONU?
- Creus que hi ha alguna raó per què els països del nord aportin més al pressupost i els del sud aportin més efectius personals? Raona la resposta.
- Per conèixer més a fons les activitats de l'ONU, podeu visionar el següent vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=VmqaAGQixh4&feature=youtu.be>

16. ELS SÍMBOLS DE LA UE

La **bandera** de la UE està formada per un cercle de dotze estrelles daurades sobre un fons blau. El cercle representa la solidaritat i l'harmonia entre els pobles d'Europa. Hi ha dotze estrelles perquè el número 12 és el símbol de la perfecció i la unitat.

L'**himne oficial** de la UE és l'Oda a l'alegria, inclosa en la Novena Simfonia de Beethoven.

La **moneda comuna** és l'euro i el seu símbol és €. Els bitllets són iguals a tots els països; les monedes tenen una cara comuna i una amb un emblema distintiu de cada estat. Però no tots els països fan servir aquesta moneda.

Hi ha un únic model de **passaport**.

17. Parlament europeu. Estrasburg.

CLAUS PER ESTUDIAR

- Per què es va crear la Comunitat Econòmica Europea?
- Quines han estat les successives ampliacions econòmiques i polítiques?
- Quins són Drets Fonamentals dels ciutadans de la UE?
- Quins són el objectius de l'Estratègia Europea 2020?

Pensa. El lema de la UE és: «unitat en la diversitat». A què creus que es refereix?

6

La Unió Europea

La història de la UE

Després de la Segona Guerra Mundial (1939-1945), es va reprendre la idea de crear una organització per fomentar la **cooperació entre els països europeus**. Aquesta cooperació tenia dos objectius fonamentals:

- **Consolidar la pau** i evitar noves guerres a Europa.
- **Competir units** contra les grans superpotències, que després de la guerra mundial eren els Estats Units i la Unió Soviètica.

El 1951, Bèlgica, la República Federal d'Alemanya, França, Itàlia, Luxemburg i els Països Baixos van crear la **Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (CECA)** per explotar conjuntament l'extracció de carbó i la producció d'acer, que aleshores eren dos productes estratègics per al creixement econòmic.

Els bons resultats els van animar a ampliar la cooperació. El 1957, van signar el **tractat de Roma**, a través del qual es van constituir la **Comunitat Econòmica Europea (CEE)** i la **Comunitat Europea de l'Energia Atòmica (EURATOM)**. Així, **els països de la CEE** van dur a terme les accions següents:

- Van desenvolupar **polítiques econòmiques comunes**.
- Van establir la **llibertat de circulació** de béns, serveis, treballadors i capitals: els productes d'un país podrien vendre's en altres països de la CEE sense haver de pagar recàrrecs especials. Així, les empreses europees creixerien perquè tindrien un mercat més ampli.
- Es va desenvolupar el **dret comunitari**, lleis comunes de compliment obligatori en tots els estats membres. D'aquesta manera, va anar augmentant la cooperació política.

El 1993 va entrar en vigor el **tractat de Maastricht** i la CEE va passar a anomenar-se **Unió Europea (UE)**. Avui la UE està formada per 28 països.

Unió econòmica i coordinació política

Darrerament s'ha aprofundit en la integració econòmica i política:

- El 2002 es va fer realitat la **unió econòmica i monetària** amb l'entrada en circulació de la moneda única, l'euro. Inicialment només van adoptar l'euro onze països. El 2012 ja n'eren disset.
- El **tractat de Lisboa**, que va entrar en vigor el 2009, va establir la **Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea** (dignitat, llibertat, igualtat, ciutadania i justícia) per a tots els ciutadans comunitaris.
- El 2010 es va establir l'anomenada **Estratègia Europea 2020**, que proposava diversos objectius:
 - Corregir els defectes del model de creixement i generar un **model econòmic sostenible socialment i ambientalment**.
 - Fomentar la qualitat educativa, la investigació i la innovació.
 - Lluitar contra la pobresa, la segregació i els desequilibris en el repartiment de la riquesa.
 - Enfortir l'euro a través d'**homogeneïtzar les polítiques fiscals i pressupostàries**, d'atorgar més pes a les decisions del Banc Central Europeu i d'harmonitzar més les normatives econòmiques.

18. AMPLIACIONS DE LA UE

Les institucions de la UE

Els estats membres de la UE (18) deleguen part de la seva sobirania en algunes institucions independents que representen els interessos de la Unió en conjunt (17). A Brussel·les, la capital de la UE, cada estat té una representació permanent per defensar els seus interessos.

Les institucions de la UE són les següents:

13 INTERPRETA EL MAPA.

- Quin país s'hi ha incorporat en l'última ampliació? Quin any?
- Enumera els països que tenen l'euro com a moneda única.

INSTITUCIONS DE LA UE				
Parlament Europeu	Comissió Europea	Consell de la Unió Europea	Tribunals	Organismes especialitzats
• Representa els ciutadans de la UE. • Proposa lleis, aprova les normes que emanen del Consell de la UE i aprova el pressupost comunitari. • Els diputats s'elegeixen per sufragi universal i es reparteixen en grups polítics i no per estats.	• És l'òrgan executiu. Vetlla perquè s'apliquin els reglaments, s'executin els programes i s'utilitzin adequadament els fons de la UE. • Està formada pels comissaris dels estats.	• És el principal òrgan decisor: legisla i aprova el pressupost, signa acords internacionals, desenvolupa la política exterior i de seguretat, i coordina la cooperació en matèria penal. • Està compost pels ministres dels països membres.	Tribunal de Justícia Europeu: • Vetlla pel compliment de les lleis europees. Tribunal de Comptes Europeu: • Controla el pressupost de la UE.	• Banc Central Europeu • Banc Europeu d'Inversions • Fons Europeu de Desenvolupament • Comitè de les Regions de la Unió Europea • Comitè Econòmic i Social • Defensor del Poble Europeu

Encapçalant aquestes institucions hi ha el **Consell Europeu** que té una doble funció: fixar el rumb i les prioritats polítiques generals de la UE. El formen els caps d'Estat o de Govern de cada país de la UE, el president de la Comissió i el president del Consell Europeu, que és qui presideix les reunions (normalment 4 a l'any). També hi participa l'**Alt representant** per a Afers Exteriors i Política de Seguretat. Encara que el Consell pren les principals decisions, no té competències per aprovar lleis.

El sistema polític

La Constitució espanyola de 1978 defineix Espanya com un estat social i democràtic de dret.

- És un **estat social** perquè l'estat intervé amb la voluntat d'aconseguir una societat més justa: promou sistemes de salut i ensenyament públics i gratuïts, garanteix les pensions, ofereix subsidis i ajuts a discapacitats i aturats.
- És un **estat democràtic** perquè els ciutadans participen en el govern.
- És un **estat de dret** perquè les lleis obliguen tots els espanyols i les institucions, i perquè es reconeixen una sèrie de drets als ciutadans.

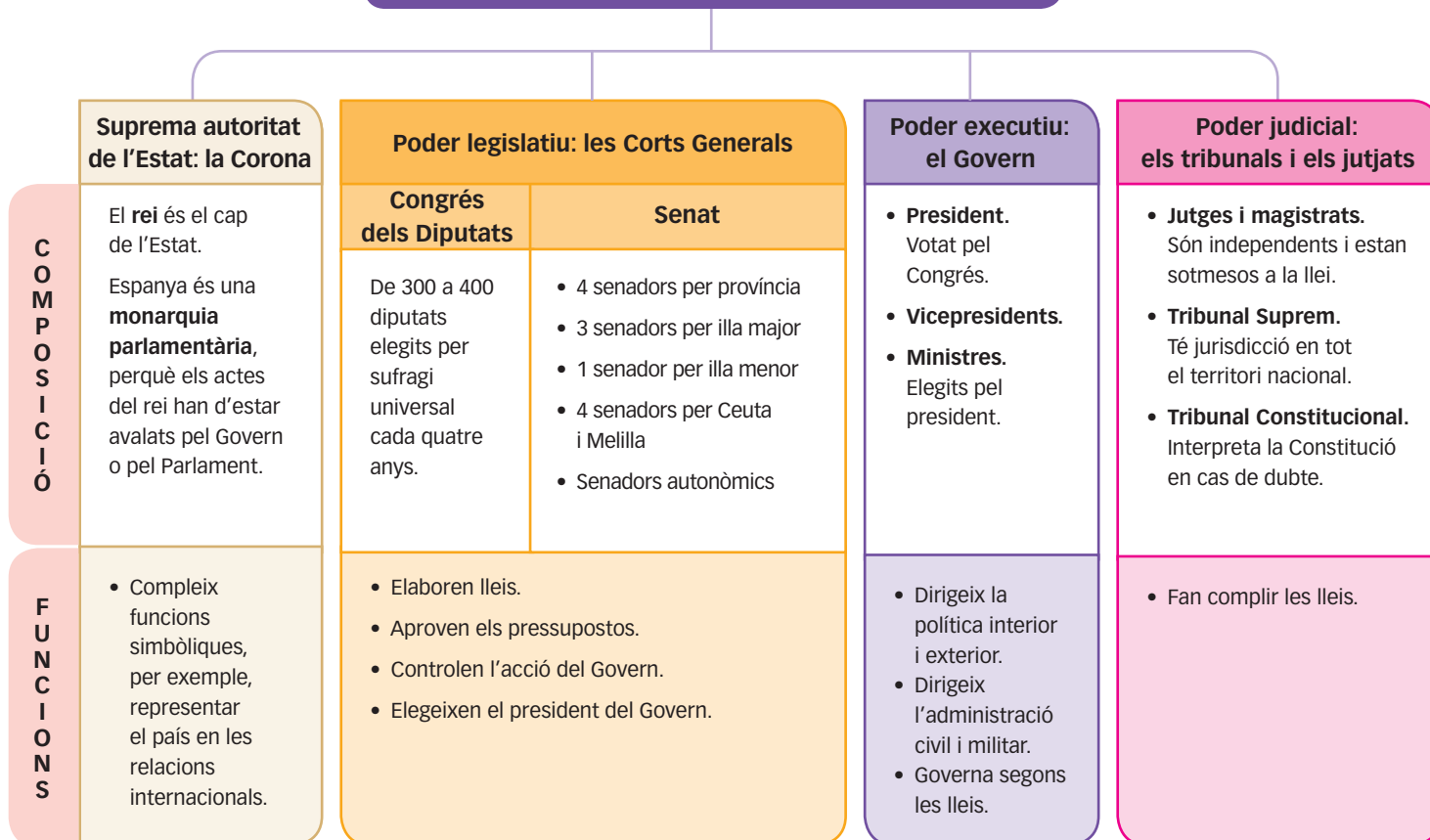
Les principals institucions

Les principals institucions de l'Estat espanyol són la **Corona**, les **Corts**, el **Govern** i els **tribunals i jutjats**. La capital d'Espanya és **Madrid (19)**.

19. Puerta del Sol, Ajuntament de Madrid.

PRINCIPALS INSTITUCIONS DE L'ESTAT ESPANYOL

20. MAPA POLÍTIC D'ESPANYA

L'organització territorial

Territorialment Espanya s'organitza en municipis, províncies i comunitats autònomes (20).

- Hi ha **més de 8.100 municipis**, governats cadascun per un **ajuntament**.
- Els municipis s'organitzen en **50 províncies**, administrades per les **diputacions provincials** o altres corporacions de caràcter representatiu. Les illes tenen la seva administració pròpia: els **cabildos** a les Canàries i els **consells insulars** a les Balears.
- Les províncies s'agrupen en **17 comunitats autònomes i dues ciutats autònomes** (Ceuta i Melilla). Cada comunitat autònoma té el seu **estatut d'autonomia**, un document que recull les seves competències i les seves institucions de govern.

En cada comunitat autònoma coexisteixen les institucions pròpies i les de l'Estat. D'aquestes últimes, la més coneguda és la **Delegació del Govern**, que representa el Govern de l'Estat, coordina l'Administració central i la de la comunitat i vetlla pel compliment de les lleis estatals. També s'ocupa del manteniment de les llibertats públiques i la seguretat ciutadana en aquelles comunitats que no disposen de policia autonòmica.

- 14 EDUCACIÓ CÍVICA.** Entra a <http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Diputados/Hemiciclo> i fes un esquema que representi com es distribueixen els diputats per grups parlamentaris. ESCRIU quants diputats hi ha en cada grup parlamentari.

15 INTERPRETA EL MAPA.

- Fes una taula amb els noms de les comunitats autònomes d'Espanya, les províncies i les capitals.
- Localitza-hi Catalunya. Amb quines comunitats limita? I amb quines províncies?

CLAUS PER ESTUDIAR

- Explica per què es pot afirmar que Espanya és un estat social, democràtic i de dret.
- Descriu les funcions de les institucions espanyoles.

Pensa. Espanya sempre ha estat un estat descentralitzat? Raona la resposta.

CLAUS PER ESTUDIAR

- En l'actualitat, com s'organitza territorialment Catalunya?
- Quines són les diferències territorials que hi ha entre la vegueria, la comarca i l'AMB?
- Quina és la finalitat d'aquestes divisions territorials? N'hi ha alguna de singular? A quin lloc correspon i per què?
- Quines són les institucions polítiques catalanes? Quina funció fa cada una?

Pensa. Molts municipis comparteixen serveis públics amb municipis veïns? Saps a través de quins organismes ho fan? Què creus que passaria si els pobles i les ciutats no cooperessin entre ells?

8

Catalunya, una comunitat autònoma dins l'Estat espanyol

Catalunya exerceix la seva **autonomia** dins de l'**Estat espanyol** seguint els principis fixats per la Constitució de 1978 i l'Estatut d'autonomia (el del 1979 primer i el del 2006 després). L'**Estatut d'autonomia** és la norma institucional bàsica que defineix els drets i els deures dels ciutadans de Catalunya i fixa les institucions polítiques catalanes (Generalitat: Parlament, Presidència, Govern i ens locals) (21). La **Generalitat**, que era la institució tradicional d'autogovern dels catalans, va ser restaurada durant la transició amb el retorn del president Tarradellas de l'exili, el 23 d'octubre de 1977. La capital de Catalunya és **Barcelona**.

Al llarg de la història, Catalunya s'ha organitzat territorialment de maneres diferents. Actualment està formada per 947 municipis, 42 comarques, 7 vegueries i 4 províncies. La primera finalitat de les diferents divisions territorials es distribuir de forma adequada els serveis a tot el territori.

El municipi

El **municipi** és l'**ens local bàsic** de l'organització territorial de Catalunya i de tot l'Estat. El territori municipal el forma el terme municipal, i el govern i l'administració municipals corresponen a l'ajuntament. Els **ajuntaments** disposen d'autonomia per exercir les competències que tenen adjudicades.

La comarca

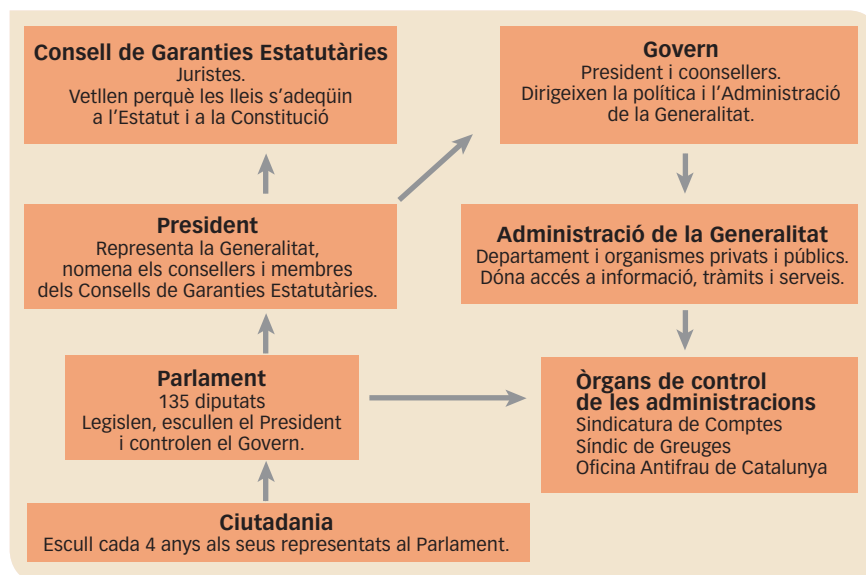
La **comarca** és una **entitat local de caràcter territorial** formada per l'agrupació de municipis contigus, té personalitat jurídica pròpia i plena capacitat i autonomia per al compliment dels seus fins politicoadministratius. El **consell comarcal** és l'òrgan gestor format per regidors dels municipis que integren la comarca. Les comarques van tenir el primer reconeixement oficial durant la Segona República (1936) i van ser recuperades amb l'estatut de 1979.

16 INTERPRETA L'ORGANIGRAMA.

- Interpreta l'organigrama de la Generalitat de Catalunya. Comença per baix, pel punt en què els ciutadans elegeixen als seus representants, i segueix l'ordre que et marquen les fletxes. Redacta-ho amb les teves paraules. Explica quina és la composició i les funcions de:
 - el Parlament de Catalunya
 - el Govern de la Generalitat
 - el Consell de Garanties Estatutàries

21. ORGANIGRAMA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

La vegueria

La vegueria està constituïda per una agrupació de municipis, i és definida –en l'estatut del 2006– com l'àmbit territorial específic per a l'exercici del **govern intermunicipal de cooperació local** i com la divisió territorial adoptada per la Generalitat per racionalitzar l'organització dels serveis. El govern i l'administració autònoma de la vegueria correspon al **consell de vegueria**, que es preveu que substitueixi la diputació provincial (22).

Un cas singular, la Vall d'Aran

El 2015 el Parlament de Catalunya va aprovar la **lleï de règim especial de l'Aran**, que reconeix la **realitat nacional occitana**, amb una clara identitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística; estableix les disposicions per protegir-ne el caràcter singular, els drets històrics, la identitat, el dret i l'organització institucional, política i administrativa, i en garanteix les competències, els recursos i l'autonomia perquè governi els seus interessos. Així mateix, en reconeix la bandera, l'escut, la festa, l'himne, els drets lingüístics –amb l'aranès com a llengua pròpia– i d'ús preferent a les administracions, i la capitalitat de **Viella** (23).

Els organismes supramunicipals

Els organismes d'administració supramunicipal són una conseqüència del creixement accelerat de les ciutats i dels processos d'urbanització, que generen problemes comuns i demanen respostes coordinades. A Catalunya l'AMB és l'exemple més clar.

L'AMB és l'administració pública de l'**àrea metropolitana de Barcelona**, una gran conurbació urbana a l'entorn de la ciutat, formada per un total de 36 municipis.

La constitució com a administració pública es va fer al 2011, d'acord amb la Llei aprovada pel Parlament de Catalunya. Des d'aquell moment, l'AMB substitueix les tres entitats metropolitanes vigents fins en aquella data, que s'ocupaven sobretot del transport i del medi ambient.

Els àmbits de gestió de l'AMB tenen a veure amb el territori i l'urbanisme, la mobilitat, l'habitatge, el medi ambient, el desenvolupament econòmic i la cohesió social.

En la mateixa direcció però a escala diferent, hi ha la voluntat de crear noves institucions metropolitanes, com ara la de l'àrea metropolitana de Tarragona- Reus (El Camp de Tarragona), la de Lleida i, d'una envergadura més petita, les de Girona i Manresa.

17 UTILITZA LES TIC. Consulta el web <http://web.gencat.cat/ca/inici/> i cerca informació sobre l'autogovern de Catalunya. Redacta un text que reculli els aspectes següents:

- Nom i cognom de l'actual President de la Generalitat de Catalunya.
- Document on s'especifiquen les lleis que regeixen el Parlament i el Govern de Catalunya.
- Organització de l'Administració de la Generalitat.
- Funcions de cadascun dels 3 òrgans de control de les administracions públiques.
- Serveis que ofereix l'Administració de la Generalitat i llista dels que són més consultats.

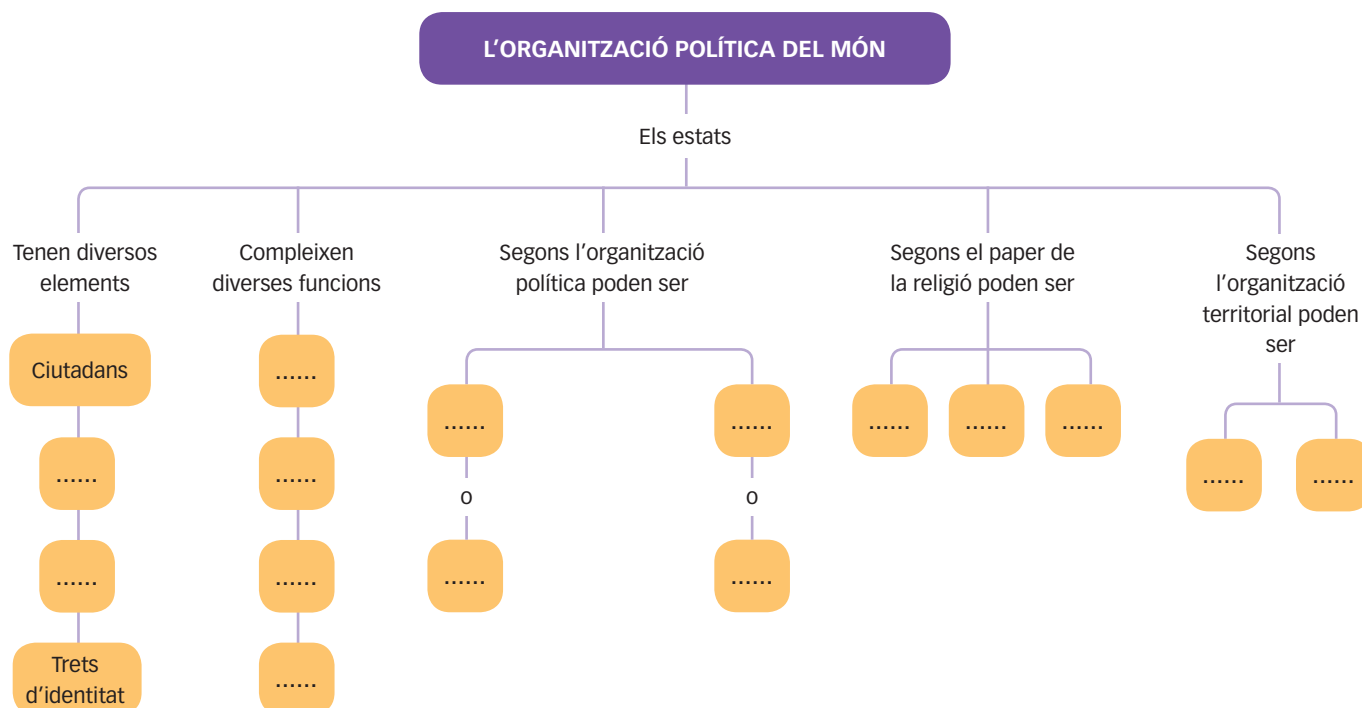
22. LES COMARQUES I VEGUERIES DE CATALUNYA

23. El paisatge i les construccions de la Vall d'Aran tenen característiques singulars.

18 RESUMEIX L'ESSENCIAL. Copia i completa l'esquema.

Conceptes

19 Defineix aquests conceptes.

- Estat del benestar
- Estat fràgil
- Estat de dret

20 Explica les diferències que hi ha entre els tipus d'estats següents i posa un exemple de cadascun.

- Estat democràtic i dictadura
- Monarquia i república
- Estat laic i estat teocràtic
- Estat centralitzat i estat descentralitzat

21 Aparella les paraules següents sobre l'organització territorial i administrativa d'Espanya. Pots ampliar la llista amb altres paraules de la unitat que hi estiguin vinculades:

Administració central •	• President i ministres
Comunitat autònoma •	• Generalitat
Província •	• Ajuntament
Municipi •	• Diputació provincial

22 Escriu el nom de la institució que s'encarrega del govern de cada un d'aquests territoris

• Municipi	• Comunitat autònoma
• Província	• Estat espanyol

Descripció

23 Copia i completa la taula sobre l'ONU.

ONU			
Any de fundació	Estats membres	Objectius	Organismes principals

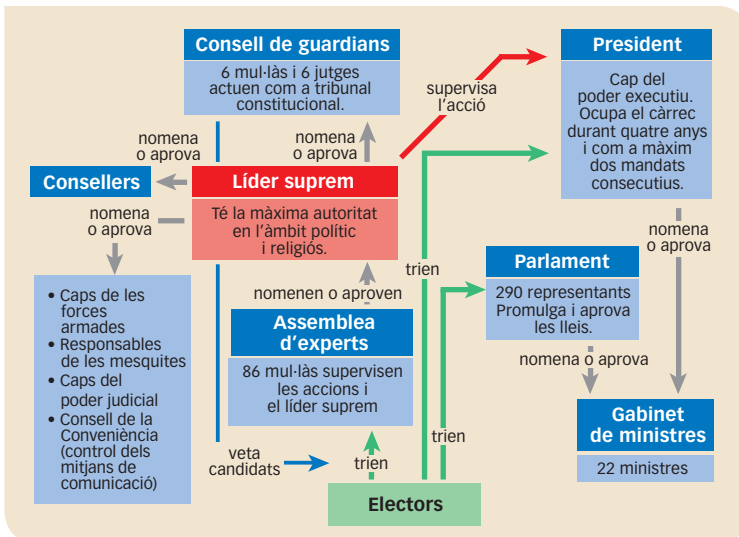
- Elabora una taula similar sobre l'estructura de la Unió Europea.

24 Elabora un esquema sobre l'organització política d'Espanya i un altre sobre l'organització política de Catalunya. Has d'incloure-hi els elements següents:

- Poder legislatiu: institució, composició i funcions.
- Poder executiu: institució, composició i funcions.
- Poder judicial: institució, composició i funcions.

Mapes i gràfics

25 Analitza el sistema polític de l'Iran.

- Des del punt de vista del paper que té la religió, com qualificaries aquest sistema polític?
- Es poden considerar democràtiques les eleccions de l'Iran? Per què?
- Hi ha la divisió de poders?
- Hi ha censura en el règim iranià? Raona la resposta.

Treballa amb l'atles

26 Localitza aquests estats a l'atles. Classifica'ls segons el sistema polític que tenen.

- Marroc
- Equador
- Iraq
- Suècia
- Austràlia
- Corea del Nord
- Índia
- Xina
- Aràbia Saudita

	Democràcia	Dictadura
Monarquia		
República		

27 En un mapa polític d'Europa escriu el nom dels països de la UE i les capitals corresponents.

28 En un mapa polític d'Espanya escriu el nom de les províncies i de les comunitats autònomes i indica les capitals autonòmiques.

COMPROMESOS

Els drets humans

Els drets humans són drets de caràcter civil, polític, social, econòmic i cultural inherents a totes les persones, sense distinció de nacionalitat, sexe, ètnia, llengua, religió o qualsevol altra condició. Aquests drets estan recollits a la Declaració Universal de Drets Humans, que va ser aprovada el 1948 per l'Assemblea General de les Nacions Unides.

En molts indrets del món aquests drets no estan garantits: es restringeix la llibertat d'expressió, es practica la tortura, es marginen les dones i els infants, es persegueixen les persones per practicar una religió determinada...

29 APRENTATGE COOPERATIU.

Consulteu els trenta articles de la Declaració dels Drets Humans a la pàgina web següent:

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=cln>

- Escriuiu-los en ordre d'importància segons el vostre criteri. Compareu la llista que heu elaborat amb la d'altres companys. En cas de diferències raoneu els vostres criteris.

30 Entra a una de les adreces següents:

<http://escolapau.uab.cat/img/programas/alerta/alerta/09/cap07c.pdf>

http://www.humanrights.com/es_ES/what-are-human-rights/violations-of-human-rights/article-3.html

- Enumera alguns dels casos de violació dels drets humans.
- Quin dret humà incompleixen?

APLICA UNA TÈCNICA. **Debate sobre el Consell de Seguretat de l'ONU i el dret de veto**

És just que cinc països tinguin dret de veto?

La **Carta de les Nacions Unides**, signada el 1945 després de la Segona Guerra Mundial, va ser el primer tractat que condemnava obertament la guerra com a recurs per resoldre conflictes i exigia als estats signataris el compromís de mantenir la pau al món. Els membres de l'ONU estan obligats a resoldre de manera pacífica les desavinences que tinguin entre si i a posar les seves forces armades a la disposició del **Consell de Seguretat** de l'Organització per restablir la pau allà on hagi estat infringida. No obstant això, aquest compromís s'ha trencat en nombroses ocasions i hi ha hagut molts conflictes armats des de llavors.

El Consell de Seguretat de l'ONU està format per quinze estats membres, cinc de permanents i deu de temporals. Els cinc estats membres permanents són els Estats Units, el Regne Unit, França, Rússia i la Xina i tenen dret de veto.

CONSELL DE SEGURETAT DE L'ONU
15 membres

5 membres permanents amb dret a veto
EUA, Rússia, Regne Unit, França i Xina

10 membres no permanents
Els membres no permanents són elegits cada dos anys

Font: ONU

Els deu no permanents són elegits cada dos anys com a representants de les diferents regions del món. Les decisions que pren el Consell són conegudes com a **resolucions**.

Encara que tècnicament el Consell de Seguretat està format pels quinze membres, realment els cinc membres que tenen dret de veto poden prendre les decisions, és a dir, a la pràctica cinc països decideixen per tots els altres.

Un **debat** és una discussió en què els participants argumenten punts de vista contraposats sobre un tema o problema objecte del debat.

En tot debat ha d'haver-hi un **moderador**, que s'encarrega de formular les qüestions que s'hi tractaran, establir el torn de paraula dels participants i controlar els minuts de cada intervenció, que ell haurà fixat prèviament (normalment mai més de cinc minuts per torn). Així, el debat resultarà àgil, tots els participants podran disposar del mateix temps per expressar les seves opinions i s'evitarà que una persona monopolitzi el debat.

Per preparar el debat, els participants han de dur a terme les tasques següents:

- Informar-se tan bé com els sigui possible sobre l'assumpte que es tractarà. Això els permetrà crear-se una opinió personal sobre aquest tema.

- Prendre notes de manera resumida dels arguments que donaran sobre les qüestions que es debatran. El moderador els haurà comunicat prèviament quines serà aquestes qüestions.
- Apuntar una o dues idees que resumeixin el seu punt de vista per al moment de les conclusions finals.

Durant el debat, els participants hauran de:

- Respectar el torn de paraula i no interrompre els altres.
- Respondre exactament el que es pregunta.
- Utilitzar un llenguatge correcte.
- Parlar d'una manera clara i concisa, ja que només tindran uns quants minuts per expressar la seva idea.
- Estar atents al que diuen els altres interlocutors per no repetir idees o per rebatre els seus arguments.
- Ser respectuosos amb les opinions dels altres participants.

31 Entreu a la pàgina web www.un.org/spanish/deptos.shtml i amplieu la informació sobre el Consell de Seguretat de l'ONU. Busqueu, per exemple, quins països no han estat mai escollits com a membres no permanents, quins són actualment els membres no permanents; si el nostre estat en forma part, etc.

32 Investigueu en la premsa o a Internet un cas actual en què algun dels cinc membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU hagi vetat un projecte de resolució.

33 Analitzeu el cas:

- Quins són els fets pels quals l'ONU hauria d'intervenir?
- Lloc i data dels fets.
- Com afecten els fets a la població i al desenvolupament del país?
- S'ha presentat una resolució en el Consell de Seguretat?, qui l'ha presentat?, i què expressa la resolució?
- Quin país o quins països han vetat la resolució? i per quines raons?

34 Prepareu i feu el debat, seguint els passos establerts.

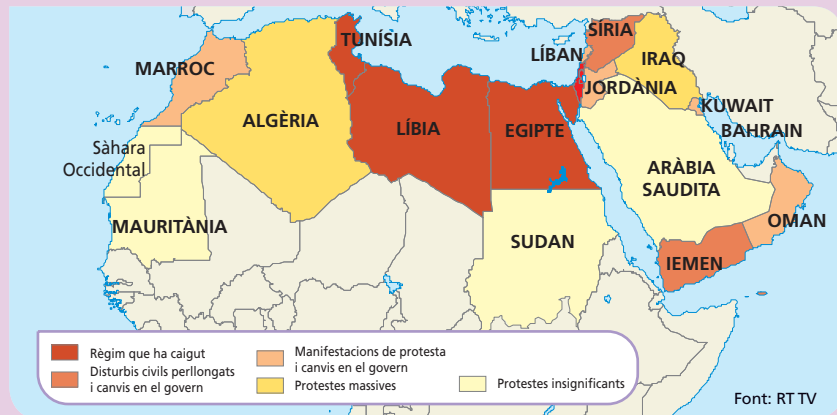
RESOL UN CAS PRÀCTIC. Analitzar l'ús de les xarxes socials en la mobilització política

La Primavera Àrab, un exemple de noves maneres de fer mobilització política

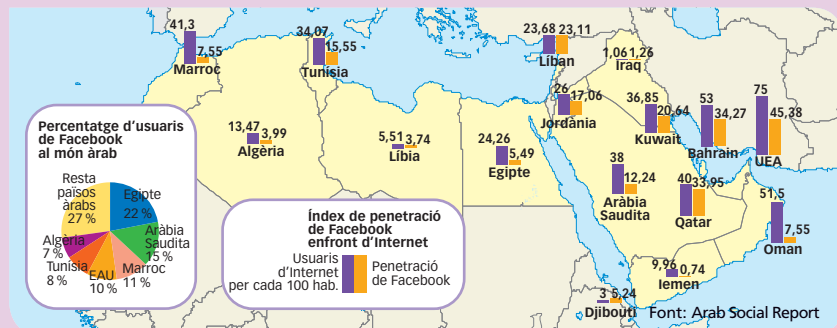
La Primavera Àrab és el conjunt de protestes i revoltes populars que es van iniciar a Tunísia al començament de 2011 i que després es van estendre a gran part del món àrab (Egipte, Marroc, Algèria, Líbia, Síria...). Denunciaven les injustícies, la falta d'expectatives laborals, la perpetuació dels règims dictatorials i el malestar social.

Internet i les xarxes socials han tingut un paper fonamental en aquestes onades revolucionàries.

Les tecnologies de la informació no han canviat les opinions sobre els problemes polítics i socials, però han facilitat la ràpida mobilització de les persones per actuar políticament i han ajudat a evitar les traves que posen els governs i la falta de llibertat d'expressió en aquests països.

24. LA PRIMAVERA ÀRAB

25. CONNEXIONS A INTERNET EL 2010

35 Les xarxes socials i la Primavera Àrab.

- Què és la Primavera Àrab? A quins països es va estendre? Quins règims polítics tenien, democràcies o dictadures?
- Quin percentatge d'usuaris d'Internet hi havia en aquests països el 2010, alt o baix?
- Per què diem que les xarxes socials han tingut un paper fonamental en aquestes revolucions?

36 Analitza altres casos: la campanya electoral del president dels Estats Units Barack Obama.

- Llegeix les dades i opina sobre la importància que hi van tenir les noves tecnologies.

- Va reclutar 1,5 milions de voluntaris per Internet.
- Va difondre 1.800 vídeos a YouTube, que van ser visualitzats més de 13 milions de vegades.
- Va aconseguir 18 milions de contactes a Facebook.
- Va recaptar 800 milions de dòlars, una part dels quals a través d'Internet.

37 Analitza altres casos: el moviment 15-M a Espanya.

- Cerca informació i explica breument què és el moviment 15-M.
- Llegeix i respon: creus que les xarxes socials van influir en el desenvolupament d'aquest moviment social? Per què?

La universitat de Saragossa va elaborar un estudi sobre l'ús de les xarxes socials en les jornades de protesta del moviment 15-M a Espanya els dies 25 i 26 d'abril de 2011.

En aquest període es van enviar quasi 600.000 missatges entre uns 88.000 usuaris. Pots veure com es van recollir les dades en aquesta adreça: <http://15m.bifi.es/> (dura 6 minuts i mig).

Després de les manifestacions de la Puerta del Sol de Madrid, hi va haver una acampada –que també hi fou a Barcelona– i protestes en moltes altres ciutats.

Les diverses fronteres d'un estat

Les fronteres dels estats comprenen, a més de la zona de contacte terrestre entre un estat i el seu veí, unes altres que són menys visibles:

- **Les aigües.** Els estats costaners exerceixen autoritat sobre les seves «aigües territorials», que van de la costa a unes 200 milles o 370 km mar endins.
- **L'espai aeri.** Un estat també té poder sobre l'espai aeri, és a dir, el cel que cobreix el seu territori. És per això que els avions d'altres països necessiten autorització per travessar-lo.
- **El sòl i el subsòl.** Els drets territorials d'un estat també arriben al subsòl i als recursos que té.
- **Ambaixades i consolats.** Les delegacions diplomàtiques es consideren part del territori del país que representen, per això són espais inviolables: no estan sotmesos a l'acció de la policia i la justícia del país

on es troben. Així doncs, la policia no pot, per exemple, entrar en una ambaixada sense el permís de l'ambaixador.

- **Vaixells i avions.** Segons les normes internacionals, als vaixells de guerra i els avions militars no regeix l'autoritat de l'estat on es troben, sinó la del país de la bandera que porten.

Els criteris per delimitar les fronteres

L'establiment dels límits fronterers pot respondre a criteris geogràfics, humans o artificials.

- **Geogràfics:** Relleu, rius, llacs i mars.
- **Humans:** Fets històrics (conquestes, donacions, vendes, etc.), culturals (llengües, identitats), interessos locals i criteris econòmics.
- **Artificials:** Formes geomètriques i coordenades geogràfiques (meridians i paral·lels).

38 Llegeix la frase, consulta l'atles i respon.

Espanya té 2.032 Km de frontera que la separen de 5 estats.

- Quins són aquest cinc estats?
- Quins criteris s'han utilitzat per delimitar les fronteres amb cada un dels cinc estats?

39 Recorda què és el tractat de Schengen.

- Com afecta a Espanya?

40 Busca informació sobre Frontex (**Agència Europea per a la Gestió de la Cooperació Operativa a les Fronteres Exteriors dels Estats membres de la Unió Europea**).

- Quina tasca té encomanada. Com la pot dur a terme?

41 Valora.

- **EXPRESSIÓ ESCRITA.** Observa la fotografia, informa't sobre el lloc on és feta i què hi passava, llavors. Reflexiona i fes-ne una descripció utilitzant les paraules: *tanca de Melilla*, *tractat de Schengen* i *Frontex*. Explica també què hi passa en l'actualitat i si la situació ha millorat o no.

26. Melilla, octubre de 2014.

The World Factbook

L'Agència Central d'Intel·ligència (CIA) dels Estats Units publica un anuari amb multitud de casos sobre els estats del món: *The World Factbook*. La informació s'elabora a partir de diverses fonts, públiques i privades, i es destina principalment a l'ús del Govern nord-americà, tot i que qualsevol persona o entitat que ho vulgui pot consultar-la.

Aquesta informació també està disponible per Internet i resulta molt útil per conèixer la situació tant social com política i econòmica dels estats, no solament per la gran

quantitat de dades que ofereix, sinó també perquè s'actualitzen contínuament (de mitjana, cada dues setmanes).

Us proposem que visiteu la seva pàgina web a www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html.

A la pàgina inicial, en anglès, s'indica la informació que proporciona *The World Factbook*. Per obtenir les dades d'un estat concret, només cal seleccionar-ne el nom a la pestanya «Please select a country to view».

The screenshot shows the CIA World Factbook page for Argentina. Callouts point to various features:

- Mapa de localització.** Points to the map of South America with Argentina highlighted.
- Bandera de l'estat.** Points to the flag of Argentina.
- Galeria de fotos amb paisatges.** Points to a photo gallery showing landscapes.
- Selector: s'hi pot buscar el nom de l'estat per obtenir més informació.** Points to the search bar at the top.
- Mapa de localització de la capital i de les ciutats principals.** Points to a detailed map of Argentina showing major cities.

La informació s'hi organitza per temes: introducció (breu història de l'estat), geografia (localització, coordenades geogràfiques, superfície, fronteres, clima, recursos naturals...), població, govern, economia, comunicacions (TIC), transports, forces armades i qüestions transnacional. Cal fer-hi clic al damunt per obtenir les dades en qüestió.

42 UTILITZA LES TIC. Feu grups. Cada grup ha de triar un país a *The World Factbook*. Cerqueu la informació que necessiteu per completar la fitxa.

- De quin any són les dades de població i del PIB?

NOM DEL PAÍS (Location)

- Ubicació (continent, coordenades geogràfiques, estats fronterers): ...
- Superfície: (Area)
- Població: (Population)
- Idioma oficial: (Official language)
- Forma de govern: (Government type)
- Organització territorial: (Administrative divisions)
- Capital: (Capital)
- Data d'independència: (Independence)
- PIB: (GDP)

ET RECOMANEM

Un llibre:

Cecilia DOMÍNGUEZ, *Los niños de la lata de tomate*, 2012.

Un documental:

Camino a la escuela, dirigit per Pascal Plisson, 2012.

Una pàgina web:

http://europa.eu/index_es.htm